

jezikovno vprašanje. V Nemčiji se je jezikovno vprašanje rešilo tudi v sodni inštrukciji.

Pravosodni minister se je izjavil, da se vjema s poročevalčevim mnenjem. Stvar se bode vsekako morala rešiti. Nikakor se pa ne bode kaj premenilo na sedanjih pravicah strank, posluževati se v deželi navadnega jezika pri sodišču. Moravan Fanderlik je pa izjavil misel, da naj bi se predložil o tem poseben načrt zakona.

Te izjave v odseku, v katerem je naše slovensko stališče v kratkem zagovarjal tudi poslanec gospod pl. Globočnik, so velikega pomena in kažejo, da se bode morda še sedanji državni zbor baval z jezikovnim vprašanjem. Pomenljivo se nam zdi, da sta dva češka posl. dr. Dyk in Fanderlik priznala, da stvar spada v državni zbor, ker sicer bi ne bil prvi zahteval, da se v državni zakon vsprejme jezikovna določba in poslednji se izrekel za potrebo posebnega državnega zakona v tem oziru. Dosedaj so baš Čehi delali največje ovire postavnemu vrejenju jezikovnih razmer. Ko je pred leti stvar bila prišla pred državni zbor, se baš zaradi Čehov ni mogla rešiti. Naglašali so, da stvar spada v deželne zbore. Vsled tega propali so vsi stavljeni predlogi. Konservativci se še niso mogli sporazumeti za kak konkreten predlog.

Velikega upanja tudi mi sedaj ne gojimo. Vsekako je pa potrebno, da slovenski poslanci računajo s tem, da utegne jezikovno vprašanje priti na dnevni red, da bodo poprej jasni o vsem, kar je nam potrebno v tem oziru.

Sicer tukaj gre le za jezikovna raba pri sodiščih, ali stvar ima važnost menda tudi v drugem oziru. Po uredbi jezikovnega vprašanja pri sodiščih se uredi stvar tudi pri družih uradih. Tedaj tukaj gre za nekaj temelj vsej stvari. Zaradi tega moramo vso stvar dobro preudariti in se zanjo dobro pripraviti. Levica in vlada sta že stvar precej proučili, kar že moremo iz tega sklepati, da sta poročevalec in minister tako nekako točno odgovarjala. Ako se o kaki stvari poprej nič ne posvetuje, se navadno jako dvoumno odgovarja, ker je treba v vsakem oziru pustiti prosto roko, dokler se ne zasliši mnenja somišljenikov. Bärnreither in grof Schönborn sta pa morala mnenje svojih somišljenikov že dobro poznati. Zato je potrebno, da bodo naši poslanci o pravem času na jasnem. Napako, ki bi jo sedaj storili, ne bi se dala lahko več popraviti. Stopiti pa morajo tudi v zvezo z drugimi Slovani, ker le tako je mogoče, da se stvar ugodno reši za vse narodnosti, ne pa samo za Nemce.

Politični pregled.

Nemški nacijonalci so imeli shod v Gradcu, da so tožili, kaka krivica bi se jim zgodila, ako bi se osnovala slovenska gimnazija v Celji. Gospoda so se pri tej priliki jako jezili tudi čez koalicijo, in zahtevali, da naj nemški poslanci izstopijo iz koalicije. Pri tem zborovanju je bil tudi nemški liberallec grof Stürgh, ki je koalicijo zagovarjal in obžaloval, da niso vsi štajerski in koroški poslanci pri nji. On je tudi zoper slovenske paralelke v Celji, ali v posebno slovensko

gimnazijo bi pa že privolil, če tudi nerad. Nekateri govorniki so zelo v strašnih barvah slikali, kaka nevarnost preti od Slovencev Nemcem celo na gorenjem Štajerskem. Res, kar smiliti se je mora o to zatirano nemštvo vsakemu, kdor je slišal te govore. Najbolj se je na tem shodu odlikoval Foregger, ki je celo o zgodovinskih pravicah govoril, ki jih imajo Nemci v Celji. Kdo ve, če se dr. Foregger naposled še ne ogreje za češko državno pravo, ki se tudi opira na zgodovino.

Napisi v Pragi. — Češko namestništvo je baje poslalo praškemu magistratu noto, v kateri očita praški občini, da zanemarja svoj dolžnosti. Zaradi uličnih napisov dela mestni zastop toliko hrupa, za preskrbljenje dobre pitne vode pa nič ne stori. Namestništvo je zapretilo, da se praška občina dene pod sekvester ako ne bode drugače postopala. Ta odločen opomin ne ostane brez uspeha. Mestni svet je odklonil te dni prekrščenje ulic. Mladočehi se namreč boje, da ne bi razpustila vlada mestnega zastopa. Posebno bi jim bilo neljubo, ko bi bil mestni zbor te dni razpuščen, ko župana ni doma in opravlja županske posle podžupan Podlipny. Namestništvo baje že išče priložnosti, da mestni zastop praški razpusti. Pri novih volitvah bi pa Mladočehi morda zgubili kaj mandatov, vsaj vlada to upa.

Ogri imajo zopet novo ministerstvo, ali prav za prav je prejšnje prenovljeno. Hedervary nove vlade ni mogel sestaviti, ker mu je liberalna stranka delala ovire. Zato je Wekerle zopet imenovan ministerskim predsednikom. Večina starih ministrov je ostala. Odstopili so le Tisza, namesto katerega je bivšega ministra vnanih stvari sin Julij Andrássy imenovan ministrom pri kraljevem dvoru, Csaky, namesto katerega je učnim ministrom imenovan profesor fizike na ogerski tehniki Eötvös, in pa minister Bethlen, kateremu še niso dobili definitivnega naslednika. Začasno bode poljedelsko ministerstvo vodil Fejervary. Bethlen je odstopil, ker je on bil za Khuena Hedervaryja in zato ni hotel ostati, ko se banu ni posrečilo sestaviti nove vlade. Novo ministerstvo je skoro še bolj liberalno, nego je bilo prejšnje, in bode skušalo prodreti s civilnim zakonom.

Ogersko ministerstvo v zbornici poslancev. — V torek se je predstavilo novo ogersko ministerstvo v zbornici poslancev. Wekerle je razložil povod poslednji ministerski krizi in pristavil, da se bode nova vlada držala popolnoma programa prejšnje vlade. Naglašal je, da je pooblaščen izjaviti, da se krona popolnoma vjema z vlado o potrebi reforme ženitvenega zakona in je torej tudi želi. On zatorej pričakuje, da se gospodska zbornica sedaj uda. Nova vlada se po Wekerlovi izjavi obrača do liberalne stranke, da jo podpira, do opozicije pa, da jo nepristransko sodi. Večina zbornice poslancev je novo vlado navdušeno pozdravljala. Seveda se ne ve, kak vsprejem najde nova vlada v gospodski zbornici. Marsikaj pa kaže, da se jej magnatje ne bodo več tako upirali, nego so se pred prenovljenjem ministerstva, ki je jasno, da ima zaupanje krone

Khuen Hedervary ostane še nadalje ban hrvaški, ko se ni mogel popeti do ogerskega ministerstega predsedništva. Vedno jasneje pa postaje, da povod poslednji krizi in po poklicanju bana, da sestavi novo vlado, ni bilo predloga o civilnem zakonu. Wekerle je bil že zaradi premehkega postopanja ob Košutovi smrti zgubil precej zaupanja, poleg tega je pa bivši ministerski predsednik Tisza intrigoval proti njemu. Tisza jezi, da je on odstranjen in skoro pozabljen. Wekerle je prišel tako do veljave pri liberalni stranki, da se za Tiszo nikdo več ne zmeni. Zato je pa Tisza delal proti njemu in za bana hrvaškega, katerega soproga je v sorodu z njim. Minister Ludovik Tisza je na Dunaju opozoril na bana, da je pravi mož, ki bode naredil konec košutovstvu. Liberalna stranka se pa ni hotela ukloniti Tiszovi volji in se je le še bolj oprijela Wekerla. Ban se je moral povrniti v Zagreb, ko je videl, da na Ogorskem ni mogoč.

Bosenski dijaki. — Skupno finančno ministerstvo, pod katerim vodstvom je Bosna, je opozorilo bosenske velikošolce, da nimajo sklepati nobenih političnih izjav. To se tiče izjave katoliških in mohamedanskih dijakov, v kateri se izjavljajo za hrvaštvo. Dijakom, ki bi se mešali v politiko, se bodo odtegnile državne ustanove. Mi pač proti temu ukazu nimamo nič. Dobro je, če se dijaki ne mešajo v politiko, ker to le ovira njih znanstveno izobraževanje. Izjave dijakov tako nimajo posebnega pomena. Za politiko bodo imeli še čas po dovršenih študijah, ko vstopijo v praktično življenje. Zaradi dijaških izjav se pač Bosna še ne pridruži Hrvaški.

Italija. — Crispi je dal ostavko Sprevidel je, da nima trdnega stališča. Glede vladnih finančnih operacij predlagal je namreč neki predlog, ki zvrhačuje odgovornost za vse finančne operacije na zbornico. Predlog je bil sicer sprejet a z neznatno večino. Opozicija je pri tej priliki močno ropotala proti vladi, češ, da se hoče ta odgovornosti znebiti. Crispi je uvidel, da mu s tako neznatno večino ni mogoče še nadalje vladati, dal je ostavko. Kralj naročil je že nekaterim državnikom, da naj sestavijo novo vlado. Vsak je zahteval zmanjšanje vojske. Ker se je pa kralj izrazil, da proti častni besedi, dani nemškemu cesarju, ne dovoli na noben način zmanjšanja vojske, odklonili so vsi sestavo novega ministerstva. Nedvomno je sedaj, da bode novo vlado zopet sestavil Crispi, le na mesto finančnega ministra Sonina bo kak drugi prevzel ta portfelj. Sonino je namreč pri sedanjih razmerah nemogoče.

Vatikan. — V kratkem izide nova papeževa enciklika. V njej se bode spominjajoč izjav katolikov ob papeževi petdesetletnici razvijal v štirih ali petih točkah blagodejni vpliv papeštva. Iz vse enciklike odmeva duh miru in bode gotovo napravila globok vtis. V njej se ne bode razpravljalo nobeno politično vprašanje.

Bolgarija. — Zadnji čas potrjujejo vsi dogodki v Bolgariji, da je knez največ odstranil Stambulova zaradi tega, da bi si pridobil milost pri Rusiji in da bi ga ta priznala. Najjasnejši dokaz temu je pa prijazen vsprejem svete sinode bolgarske pri knezu. Bilo je to prvič, ko je knez te dni zares prijazno sprejel v Sredci zborujočo sinodo. Razgovor mej knezom in sinodo bil je nenavadno zaupljiv, kar je pomenljivo. Znano je, da je bila bolgarska kot pravoslavna duhovščina vedno le bolj rusofilski, ki katoličana Ferdinanda ni podpirala pri njegovih težnjah. Kaj premore mej narodom ravno duhovščina, to je pa slehernemu znano. Tudi knez Ferdinand je to uvidel. Jel se je iste približevati. Da se je pa kot rusofilom popolnoma približal, odstranil je Stambulova najzagrizenejšega sovražnika Rusije. Bo-li knez dosegel to, kar je želel, da ga namreč pripozna Rusija, ne vemo, a toliko je gotovo, da je odstranil Stambulova edino le iz tega namena in da je bilo vse, kar se je zadnji čas dogodilo v Bolgariji navdahnjeno od strani Rusije, izvršeno pa neposredno v prvi vrsti po rusofilski bolgarski duhovščini. — Stambulov v svojem glasilu „Svoboda“ izjavlja, da hoče on voditi opozicijo proti novi vladi. Dalje se v listu močno zabavlja proti Rusiji in zatrjuje, da je edino Stambulov sposoben voditi vladne bolgarske posle.

Rusija in Francija. — Ruski veleposlanik baron Mohrenheim izročil je te dni soprogi predsednika Carnota knjigo „Kronstadt-Toulon“, katero jej poklanjajo ruske dame. Pomenljiva knjiga opisuje slavnosti v Kronstadtu, ko so Francozi posetili Ruse in v Toulonu, ko so Rusi posetili Francoze. Pri izročbi knjige so bili navzoči ministri in osebje francoskega veleposlaništva.

Afrika. — Umrli je nagle smrti maročanski sultan. Po nekaterih zatrdilih je bil sultan zastrupljen. Vojaki proglašili so sultanovega sina Mulley Abdel Azisa za sultana. Bati se je hudih nemirov v vsej maročanski državi.

Obrtnija.

Kranjski odposlanci pri obrtni enketi na Dunaji.

(Dalje.)

26. Kaj je želeti:

- a) glede na združne bolniške blagajnice,
- b) glede na zavarovanje obrtnih učencev,
- c) glede na osnovo mojsterskih zavarovalnih blagajnic?

Izvedenec Šturm: Zavarovanje proti nezgodam naj se ne uvaja pri vseh rokodelskih obrtih, temveč le ondu, kjer imajo stroje.

Načelnikov namestnik: To pa že sedaj velja.

Izvedenec Tuma: Zavarovanje proti nezgodam naj se nikar ne razteguje na malo obrt.

Izvedenec Rebek se izjavlja, da naj se oni obrtni pomočniki, kateri delajo pri stavbenih obrtih, zavarujejo le za čas, ko so izpostavljeni nevarnosti, sicer pa ne.

Izvedenec Regali: Jaz sem odločno proti temu, da bi se razširilo zavarovanje proti nezgodam na mali obrt, nezgoda čevljarja, krojača, slaščičarja in druge take obrtnike malo kdaj zadene.

Izvedenec Supančič: Oni obrtniki, kateri niso v nevarnosti, naj se ne zavarujejo proti nezgodam. Stavbeni obrtniki naj se pa zavarujejo ne le za dela na stavbišči, temveč tudi za dela v delavnici, ker so tukaj tudi v nevarnosti.

Izvedenec Lenček: se pridruži mnenju predgovornikovemu.

Izvedenec Kunc: Jaz tudi mislim, da je zavarovanje proti nezgodam pri nekaterih obrtih nepotrebno obremenjenje. Splošno se slišijo pritožbe, da je preveč plačevati pri zavarovanju proti boleznim in proti nezgodam. Mi smo zavarovanje proti nezgodam mnogo prej vpeljali nego država. Že pred 25 leti vpeljali smo bolniško blagajnico, ki še dandanes dobro obstoji, in bi bila lahko državi za vzgled. Brez zavarovalnotehničnih znanostij smo naredili lepe skušnje. Brez izjeme se je pri nas plačevalo po 10 kr. na teden, ali 40 kr. na mesec in plačevali po 5 gld. bolnišćnine in si nabrali kapital. Sedaj plačujemo za delavce povprek 60 kr. in delavec dobi le kake tri goldinarje, zdravila in zdravnika. Dobi se torej za 60 kr. manj nego se je poprej za 40 kr., ker so režijini stroški preveliki in je vse premajhno. V vsakem mestu, v vsakem okraji je toliko bolniških blagajnic in režijini stroški so blizu jednaki, bodi blagajnica velika ali majhna. Vse zavarovanje proti boleznim in nezgodam bi se moralo postaviti na višje stališče, ker so sicer režijini stroški preveliki, tako da moramo veliko plačevati, ali tako malo dobimo, da delavec živeti ne more, kajti s tremi goldinarji mu v bolezni gotovo ni pomagano. Pri vsaki bolniški blagajnici so trije ali štirje uradniki, trije ali štirje zdravniki, kateri se morajo plačati, in režijini stroški pre-